

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Széchenyi utca SIMON-ház Kunz József ur kereskedésével szemben.

Hirdetmények.

előzetési pénzek és a kiadás körüli panaszok valamint a lap szellemi részét illető minden közlemények ide intézendők.

Bérmintetlelevel csak ismert kezektől fogadhatnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSASALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVÜPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként a vasárnap kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve:

Egész évre - - - - - 10 ft - kr. Félévre - - - - - 5 ft - kr. Negyedévre - - - - - 2 ft 50 kr. Egy hóra - - - - - 1 ft - kr.

Hirdetési díj:

Ottasábos petitsor egyszeri beiktatásért 5 kr. Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr. Nyilttér 4 hasábos petitsorért 20 kr.

Hirdést vagy reclamat magában foglalt újdonság sora 50 kr.

XVIII. évfolyam 1891.

Debreczen. Péntek November 20.

233. szám.

Apponyi és a revanche eszme.

Budapest, nov. 19.

Mérges Ugron nem juthatott be a delegációba azt lehetőleg kompromitálni s működését megnehezíteni, de hiszen vigasztalhatja magát: ott vannak a „nemzeti” párt korifeusai, megtesznek azok mindent, hogy kompromitálják — önmagukat.

Apponyi a külpolitikában csak a Dardanellák kérdésében tért el a külügy-miniszternek a többség által teljesen helyeselt politikájától. Azt szerette volna ugyan még, hogy az orosz hajókatvonulása tekintetében monarchiánk ne elégedjék meg sem a porta elhatározásával — mely a Dardanellák iránti nemzetközi jogokat épségben hagyja — sem a többi hatalmaknak abba történt belenyugvásával, hanem kifogásolja a portának azt a magyarázatát, mely szerint a föl nem szerelt és föl nem fegyverzett orosz hajók hadi hajóknak nem tekinthetők, tehát a szoroson való átmenetelük — mint más államok hajóinak is — megengedhető. Azt óhajtotta volna Apponyi, hogy monarchiánk elválva a többi hatalmaktól, kössön bele Oroszországba, midőn Törökország Angliá s Oroszország a legérdekeltőbb felek, nyugodtak. Ez által el lehetett volna úgy érni, hogy a hatalmakkal való szolidaritásunk megszakadjon és esetleg Oroszországgal háborúba keveredjünk, de ez csak akkor volna helyes, ha e háború megindítása volna a czél s arra csak ürügyöt keressünk. De hát monarchiánk a hármasszövetségben a béke főtartásának híve, annak pedig, hogy Oroszországot esetleg lefegyverzésre kényszerítsük, még nem érkezett el a hármasszövetségi szerződés szerint meghatározott a l k a l m a s , így ideje sem. Az is furcsa volt, hogy Apponyi a bolgár fejedelmek elismerését követelte, mielőtt a szultán út megerősítette volna,

pedig hát minden külügyben dolgozó politikusnak tudnia kell, hogy a megerősítésre nézve a berlini nemzetközi szerződés a török portára bizza az első lépést, mely ezt halasztja az Oroszországgal való háború elkerülése tekintetéből, halasztja pedig a békehatalmaknak: a hármasszövetségnek s Angliának teljes beleegyezésével. Amint látjuk, a nemzeti párt nem veszi tekintetbe a nemzetközi jogot s nagyon háborús irányzattal tárgyalja a külügyi kérdéseket.

S csodálatos, hogy a párt, mely a vele a választásokra szövetkezett szélső bal iránti hálálatosságából — ennek „revanche pour le Világos”, jelszavához híven — a monarchiát Oroszországgal háborúba akarja keverni, nyanyakor az e háború esélyére való egyetlen erősségünket, a hadsereget akarja szervezetében megbolygatni s így gyöngíteni. Azt mondják Apponyi, Beóthy s egész pártjuk, hogy ők az 1867-ki közjogi alapon állanak, mely a hadsereg egyrésztét meghagyta; de ez csak beszéd: követeléseikkel, a „nemzeti” elnevezés fölvétele óta még inkább kiélezett politikájukkal a monarchia megdöntésére irányuló Kossuth-politikának, a hadsereg egysége ellen ugyane Kossuth-politika érdekében dolgozó szélsőbalnak tesznek veszélyes szolgálásokat.

Külföld.

Orosz hadikészülődések. — A „Köln. Zeitung”-nak írják Pétervárról: Az orosz hadügyi miniszter bizalmas körben úgy nyilatkozott, hogy a hadi készülődéseket az éhínség okozta állami kiadások föl nem tartoztatják; sőt sürgeti a hadügyi miniszter a fegyverek szállítását, minthogy évekre való óriási összegek fölött rendelkezik. Milán király pén ügyei. Az írott nyilatkozat, melylyel Milán király összes szerbiai állampolgári és alkotmányos jogairól, továbbá tábori rangjáról lemond, ellenértékét képezi annak, hogy a szerbiai kormány kezeséget vállal ama két millió frank kölcsönnek

részletekben való visszafizetéseért és négy százalékos kamatozásért, melyet az orosz Volga-Káma bank adott Milánnak. A kezeség elvállalása valószínűleg abból áll, hogy maga a szerbiai kormány fogja a tőkét és a kamatokat fizetni. A kölcsönt tudvalevőleg Milán királynak szerbiai tevékenységére betáblázták, melynek értékét azonban csak 600.000 frankra becsülik. Azt nem tudják, vajjon ezek a tevékenységek már most az állam tulajdonába mennek-e át, vagy tovább is Milán királyi maradnak. Az említett irással Milán király lemondott a Szerbia politikai ügyeire és Sándor király nevelésére való minden befolyásáról, sőt azt is beszéli, hogy Milán király arra is kötelezte magát, hogy sohasem teszi többé lábát Szerbia földre.

Parasztzendi's Oroszországban. Orosz sürgönyök szerint Oroszország belsejében az éhínség folytán a nép a végletekig el van keseredve. Több kormányzóságban kiűtött a paraszttendülés. A tömeg harozot üzent a hatalomnak. Föllepett a nyers, a durva erő az ököl s a ki bírja az marja. Véres százdokra emlékeztető borzalmas esetek folynak. A hatalom zsarnokosodik, a dühöngő nép eleséget követel s mert nem kap, vért ont. A paraszttendülés egész Oroszországban föllemet ébreszt.

Néhány szó Debreczen városának vízzel való ellátásának kérdéséhez.

Irta: Dr. Csikos Sándor.

III.

Vízzel való ellátási czélokra csupán áramló talaj vizet szabad javaslatba hozni, mert csupán ez nyújt biztosítékot kiadó képességének állandóságára. E kísérletek mellett az időjárási viszonyokat, különösen a csapadékok mennyiségét, s elosztását kell figyelmen méltatnunk. — Az évi csapadékoknak csak mintegy hatodrészt lehet a talajviz tápláléka gyanánt tekinteniünk. E kísérleteket 1—3 éven át, sőt az időjárási viszonyok észlelése még sokkal tovább kell a mondott irányban folytatni; — mielőtt egy vízvezetési tervet alapos kidolgozását megkezdhetnők.

Ha megtaláltuk a kielégítő minőségű, megfelelő mennyiségű vizet, s annak állandóságáról is meggyőződést szerettünk, akkor annak a lakosság között való szétosztása kérdésével kell foglalkoznunk. E kérdésre könnyű

a felelet: Vízvezeték létesítendő. — Az az egy vagy több központból a vizet az egyes házakba, gyárakba, lakásokba, stb. kell vezetni, ott egyszerűen kezelhető záró készülékkel — csapokkal ellátunk, hogy minden pillanatban hozzáférhető legyen, s még tűzoltási czélokra is alkalmazható legyen.

Ha a vizet forrásokból nyerjük, gondoskodnunk kell annak czélzerű befoglalásáról, ha pedig kutakból, elegendő nagysága, s számu kutak létesítéséről, s a vizszolgáltató talaj fertőzéstől megóvásáról, — végre emelő készülékekről, szivattyukról.

A szivattyu telepről aztán a városba vezetjük a vizet, falazott csatornákon, vagy csővezetékeken (cement vagy üntött vascsövek) s pedig ha a felszint különbség kedvező, saját nehézkedési erejének fölhasználásával (nehézkedési rendszer). Ellenkező esetben pedig géperővel kell emelnünk a vizet s vagy víztartók igénybe vétele mellett, vagy anélkül nyomjuk be a zárt csőrendszerbe (magas nyomású rendszer).

Régebben a víztartókra okvetlen szükség volt a víz felhasználásában mutatkozó ingadozások kiegyenlítésére, de ma már oly tökéletes önműködő szabályozó készülékekkel ellátott szivattyuk vannak alkalmazásban, melyek mellett nem kell a csőrendszerben előállható tuiságos feszülés káros következményeitől tartani, ha a fogyasztás kevesebbedik, — de miután a víztartó nélküli vízművek sokszor veszteséggel dolgoznak, a kisebbik kisebb vízvezetékek nem mondhatók fölöslegességeknek.

A vizet sokszor igen nagy távolságról vezetik. Így Párizsnak egyik vízvezetése 131 kmtr. sőt van egy 173 kmtr hosszú is, melyek még a híres római vízvezetéseket is fölülműlják, mert azoknak hossza 195 — 1006 kmtr között változott. (Rómának Krisztus előtt 35 évvel már 9 vízvezetése volt)

A vízvezetési csöveknek a vizet minden külső és belső káros hatányoktól meg kell óvniok; tehát oly anyagból kell készíttetve lenniök, a melyek elég szilárdak, s az idők folyamán változásnak kitve nincsenek. — Legjobb az üntött vascsövek, a melyek 12 légköri nyomás alatt, 15 kilos kalapácsos végzett folytonos próbolyezés mellett kipróbáltattak, — miután a mai vízvezetékben állandóan 6—8 s még néha magasabb légköri nyomás uralkodik.

Az üntött vascsövek tartóssága ellen nem igen lehet panasz. — Frankfurtban egy 200 éves vízvezeték fölszedése után a csöveknek fele része még használható maradt. —

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

Az átkos pusztai lévita.

— Beszély. —

Irta: Könyves Tóth Kálmán.

I.

A jótékony hagyomány.

Az átkospusztai gazdák meg sem állmodták volna, hogy valaha őket ilyen nagy tisztesség érje. Hogy ők még valaha lévitát lássanak a pusztájokon! Tudják-e öök, mi vagy ki is az a lévita? Hát biz az se nem pap, se nem tanító, de mindegyik egyszerre és noha két hivatal terhére hordozza, tulajdonképen mindegyiknél kevesebb. A papok nem szívesen ösmerik el kollegájuknak; a tanítók nem ismerik el diplomatikus népvételeknek. Atkospusztára tehát az a tisztesség várt, hogy ilyen lévitát nyerjen. Nem keresték, nem is tehettek róla. Mint pusztájok névén, úgy e tisztességen is átok ült.

Kondorfalvi Kondor Gáspár ur évtizedeken keresztül pörösködött az ő drága rokonaival. Sokba járt neki az atyafiság. Mert a familia huzta halasztotta a pört, ő meg nem engedett a jussából egy hajszálynit sem. Azok is esküdöztek, hogy az igazság az ő részükön van, Gáspár ur meg tiszsz-r rácsküdött, hogy de bizony övé az igazság. Egyébiránt bízzák azt a magas kuriára. Az pedig úgy döntött, hogy miudkettőjöknek igazuk van. Meg kellett felelni a birtokot s mikor a földáblákat kettéhasították, mintha a szívét szakították volna szét.

Megsiratják még ezt az én drága atyámfiai — szokta volt mondogatni borivásokban. Mert hát a gyermektelen öreg ur vagyonkaja reájok nézett volna. Hogy is mérészeltek vele pörölni? Hát csak azért, mert tudták az öreg ur gyönggjét. Többször em-

legette, hogy az, a ki végrendeletet tesz: legalább is tiz esztendővel siettetni halálát. Ezért mertek vele kötekedni. Elélhet még husz esztendeig is s mennyi baszon siklik ki kezeik közül. Föl sem vették fenyegetéseit. Fújhat a szél, nem hoz az miudig jégesőt.

De néha mégis elszakítja magát az ember. Így járt a nemes familia is, mikor Kondor Gáspár urat egy reggel az ágyban halva találták cselédei. Akkor is periratok heverték asztalán. A halottat aztán meglátogatták a rokonok, hogy osztoszkodjanak. Először ugyan régi jó szokás szerint elsiratták. Intézkedtek, hogy két lelkész is szolgáljon. Rászolgált a szép temetésre Gáspár ur; tisztességes vagyont hagyott hátra. Eleteben úgy sem tiszteltették, mert nem tehették be lábukat az ő portájára. De ennek is ő volt az oka. Nem jöhetett ki senkivel. Bele kötött fűbe-fába. Kétszer nősült s azt híresztelték, hogy mindkét feleségét a bubánat ölte meg. Gazdasszonyai egymás után szökdöztek el. Maga is úgy akarta, legalább bérök benmaradt.

Legbőlecsében cselekedett akkor, midőn ily hirtelen költözött el az árnyékvilágból, mert ha sokáig huzta-halasztja, még rágon-dolja magát a végrendekezésre. Nyugodjék békével! Olyan sarkötvet emelek az ő emlékére, hogy azt még a földindulás sem döntheti el. Aranyozott betűkkel lesz rávéve: „emelték hálás rokonai”.

De mennyire elámultak ám, mikor a temetőből hazaérkezve, észrevették, hogy a kedves atyafi házában minden ajtaja le van hivatalosan pecsételve. Egy szoba volt csak üres, hol a leltárt a bíró ur ellenőrzés: mellett a jegyző ur tisztázta.

Hát ezt hogy értsük? kérdezte Gyáni Péter, ki Gáspár ur legközelebbi oldalági rokona volt s mint a család feje szerepelt — szeretném tudni, mi jogon avatkoznak bíró uramék az örökösök magánügyeibe, majd megosztoszkodunk mi atyafiságosan.

— Azt megtehettek nemzets uraimék — szolt a bíró hunyoritva a jegyzőre — de nekünk meg van parancsolva, hogy mindent lepepsétejlünk, mert a megboldogult ténsur végrendeletet hagyott maga ntán.

— Az nem lehet, hiszen úgy borsözött attól a háta — pattant föl Gyáni uram felesége — inkább elhiszem, hogy a Tisza feléle folyjon, minthogy Gáspár bácsi végrendeletet mert volna tenni. Protestálunk, apellálunk, felebbezünk, tiltakozunk, ő felségéig megyünk, de törvényes jussunkat nem engedjük.

— Csak rajta, tisztelt asszonyság — szolt oda a jegyző ur — holnap úgy is eljön a nagy tisztelgetű esperes ur, majd azzal tessék szóba állani, mert azt nevezte ki a megboldogult testamentumi végrehajtónak.

— Az ő legnagyobb ellenségét, álmétkodott Gyáni uram — még ilyet hallani, akkor itt valami hamisságnak kell lenni. No majd mi is résen leszünk Gáspár bátyám, meg az ekkilézsia mindig hadiáblon állottak egymással. Ulaj és víz nem fér együvé.

Nem vitatkoztak többet. Utójára is a törvény törvény. Be kell várni, a mit az rende. Ök el nem állanak a maguk igazától. Tudják már ők a per utját, némelyik atyafi talán a prókátornál is jobban. Hiszen hány forumon keresztül ment pörük. Beletanulhatnak. Perelnek ők az ekkilézsiával is, ha kell, nem adják meg egykönnyen magokat. A Kondor Gáspár vagyona nem közékre való fejős tehén. Majd megmutatják ők azt.

Másnap el is jött az esperes ur két tanácsbíró kíséretében. De ugyanekkor megérkezett a közjegyző is.

— Ha! hm! szolt meg Gyáni uram — mégis kell a dologban valaminek lenni, mert még közjegyző is jött. Csak már ez ne jött volna, könnyebben belekötöhetnénk az ekkilézsiába, de így kétszer is meggondoljuk a dolgot, csak közjegyzőt ne látnék.

Kilencz órára volt kitzive a végrendelet kihirdetésének ideje.

Az igaz, hogy ez a végrendelet nagyon is furcsán kezdődött: „Megmondtam több ízben az én kedves atyámfiaimnak, megbánjátok ti még azt a pört, a mit nyakamba akasztottatok, hát most lássátok, és olvassátok végrendeletemet . . .”

— Tiltakozunk, közjegyző ur a végrendelet hitelessége ellen, — vette föl a szót Gyáni ur, a fő örökös — már maga a kezdete azt gyaníttatja, hogy az öreg ur nem volt józan eszénél s csak úgy erővel vehette rá valaki.

— Kérem — fordult hozzá komolyan a közjegyző — ne vágjon az én hivatalos teendőmbe. Egyébiránt annyit mondhatok, hogy a végrendelet teljesen hiteles. Jelenlétemben készült, az aláíró tanukat ösmerem. Ha alapos kifogásuk lesz, utasítom a rendes per utjára.

Az atyafiak ehallgattak. Olvassa tovább a közjegyző. Egytől egyik jótékony adományok: „tiz esztendőn keresztül nem fizettem egyházi adót. Most tehát kárpótlásul hagyom az ekkilézsiának . . . i telekben . . . sz. a. tulajdonjogomra bejegyzett házamat, udvar kertjével együtt . . . Es így tovább, mindent az utolsó szegig ilyes czélokra.

Hosszu volt az a végrendelet, maga fogalmazta. Még a faültetésről is tenácsokat osztogatott. A közjegyző egy hiassé szünetelt.

Hát a fölünk jogtalanul elperelt nyolczezer forinttal mikép rendelkezett? kocz-káztatta meg Gyáni uram, miután a többi atyafiak csak szájtátva hallgattak.

— Arra is mindjárt rájön a sor, csak hadd pihenjek, szolt a közjegyző, szemüvegét törölgetve.

— Nincs lelke, ha még azt is eltestálja másnak — sugta egyik atyafi a másikhoz.

— Csend! intett kezével a közjegyző s olvassa: a budapesti első hazai takarékpénz-

De másfelől vannak észleletek, hol a csövek már aránylag rövid idő alatt elromlottak.

A víz elosztására az egyes házak között két rendszer van használatban. — Az egyik az elágazási rendszer, melynél a csövek faszzerűen elágaznak, a másik a körforgási rendszer, a melynél a fővezetékek mellett, az egyes utcákban elzáró készülékkel ellátott, mellékvezetékek futnak, melyek a közkutak s a házakhoz, ujjalag mellékveket adnak, s újra egyesítve egy másik fővezetékhez kapcsolódnak. — E rendszer a másiknál költségesebb ugyan, de sokkal előnyösebb is, mert a víz folytonosan keringésben lévén, sokkal üdőbb, s nem ad alkalmat a kifolyó csövekben az iszap és rozsdá s más salakok összegyűlésére, s ha a fővezeték tisztítási vagy más czélból el is zárják, még mindig szolgáltatnak vizet a vele kapcsolatos, el nem zárt fővezetékéből.

A házi vezetékknél még maig is az ólomcsövek őrvidenek a legelterjedtebb használatnak, mert könnyen alkalmazhatók, s meghatározhatatlan ideig eltarthatnak, ha külső káros hatányoktól megóvjuk. — (Szegebeverés, vagy még a patkányok is az egész vezetékét tönkre tehetik).

Az ólom mérgezőstől való túlzott féltel miatt megkísérelték az ólomot, öntött vagy vert vassal, melyek esetleg ciznevez voltak vagy ólom köpenyvel ellátott vékony cizn csövekkel helyettesíteni, de eredmény nélkül, csak az öntött vas csövek nem hajlítatók, s a kovacsolt vas ciznevez csöveknél a melegítés alatt, a hajlítások alkalmával a ciznevez lepattog s még inkább megrozsdásodik, mint azok a csövek, melyek ciznevez sem lettek. — Az ólom köpenyvel ellátott csövek pedig nagyon drágák. — Különbösen is a tapasztalatok azt mutatták, s a kísérleti eredmények is az tanúsították, hogy az ólom csövek csak akkor támadhatnak meg, ha a vezetékben időnként levegő kering, tehát az időszakonként használt vezetékknél, — a melyek pedig már más okokból is kerülendők.

Ezek után térjünk át az utolsó nagyon fontos kérdésre. — Mennyibe kerül a vízművek föllátása, s azok üzembe tartása, s mily magas és milyen kulcsok szerint megállapított díjakat kénytelenek a fogyasztók fizetni, hogy a vállalat jövedelmező lehessen vagy legalább a kiadások ne nehezdejenek túlságos teherként a közalapokra.

E kérdésre pontos feleletet csak egy kidolgozott tervezet és költségvetés alapján lehet adni, mert a mint az eddig elmondottakból is látszik rendkívül sok tényezőt, kell figyelembe vennünk, de azért mégis tájékoztatul álljon itt néhány adat, a német s angolországi városok példája nyomán.

50 angolországi városnál hol szivattyu rendszer van alkalmazásban, a bekerülési árból egy lakosra 27 ft 60 kr, s a 24 órákét számlított 1 köbméter vízmennyiség után számítva 140 frba került.

64 angol városnál, melyek a nehézkedési rendszer szerint lettek ellátva 27. 60 és 160 frt. 33 szivattyu rendszerrel ellátott német városnál 17. és 88 frt, s 35 nehézkedési rendszer szerint ellátott német városnál 31.0 és 178 frt volt az előállítási költség.

Tehát 182 vízmű után számítva az előállítási költségekből 1 lakosra 24 frt, s a 24 óránként szállított 1 köbméter víz után 150 frt esik.

A viztarifa rendkívül különböző kulcsok

tárban elhelyezett nyolcezer forintot pedig hagyom az átkospusztai üres telkemen építendő templom és iskolahelyiség fölépítésére, oly kikötéssel, hogy az az egyházmegyei bizottság felügyelete alatt történjen meg. . . . Nem folytathatta tovább. Gyáni uram összecsapta a kezét, a jelenlevő tanácsbeliek a szó teljes értelmében nevettek, a többi atyafiak fejüket rázták.

— Hallhatlan, botrány, kijátszás! kiáltottak fel egyszerre. Ilyet józan ember nem tehet. Most már apellálunk akár ő felségéig. Átkospusztára templomot, iskolát! Akár a pokolba menyországot.

Mindezt azért írtuk le oly részletesen, hogy olvasóink a templomalap történetével tisztában legyenek. Meg is kezdte a familia a pört, megtámadták a végrendeletet, de elűtötték rajtok a pört s busás perköltséget kellett fizetniük.

De hát miért volt olyan szerfeletti nagy botrány az, hogy Átkospusztán templom építették? Volt biz annak némi alapja, azt meg kell valanunk. Cserjen községtől mintegy órányira feküdt a pusztá s kiterjedt az az alföldi rónaszög mentében legalább is jó két mérföldnyire. Honnan vette az Átkospusztai nevet? ki tudná azt megmondani. Rátermet, rajta hagyták, rászolgált, annyi bizonyos. Beszéltek, hogy a tatarjárás idején e területen sok magyart koncaltak itt föl, aztán a török háboru idején a magyarok adták vissza törököknek itt, a mit a tatárok vétettek ellenük. A tanyák elszórvá feküdtek, mindegyik egy-egy önálló, kis köztársaság. Az abszolút kormány alatt a zsandárok is kutattak minden notórius egyént, a betyárookra is vadásztak. Egy pár hurokra is került. De ezek csak az aprói voltak, mert igazi betyár ezen a területen oly biztosan járt, mintha passusa lett volna. Pedig a földje az ugyan áldott föld volt. Igazi televény. A rideg marha tavaszszal és ősszel gázolt a selyemfűben. De a jó szom-

szert s magasságban van megállapítva; — álljon itt néhány példa

1. a házakban lakható helyiségek után azok száma szerint egyenként évente 1 forintól 2 forintig,
2. négyoszögmetér után évente 6 frt,
3. a házber után 2—4%,
4. az épület állami adója szerint,
5. a család tagok száma szerint,
6. telek nagyság szerint,
7. a felhasznált vízmennyiség után köbméterenként 5—12 frt.

Legigazságosabb rendszer a vízmérők nyomán teljesített fizetés, de ez egészségügyileg a leghátrányosabb, a túlságos vízmegtakarítás miatt, s azonfelül a berendezés, és ellenőrzés, nagyon sokba kerül.

Ha a vízvezetékek létesítését, s üzemben tartását magok a hatóságok veszik kezükbe, a közegészségügyi tekintetek sokkal jobban figyelembe vehetők, mintha vállalkozó vagy vállalkozók létesítik azt, kiknek természet szerint egyedüli érdekük a lehető legmagasabb haszon, a vízmű, és a szolgáltatott víz minőségének rovására.

Ezek után térjünk át városunk vízzel való ellátásának kérdésére.

Leányok összeesküvése.

— Akik a jégre akarnak menni. —

Mi ugyan befutottunk magunknak, befutottunk a nagytiszteletű és tekintetes egyháztanácsnak, de befutottunk még talán magának Csáky gróf közoktatásügyi miniszternek is.

Igen, egy nem eléggé körültekintően megírt újság-cikkkel futottunk be. Most már kész a revolúció. Magunk ellen, az egyháztanács ellen és a miniszter ellen zudítottunk egy vezedelmes ellenfelet. — Már közzörülük is az összeesküvés rettenetes fegyvereit.

A merénylet annál veszedelmesebb, mert nem a jámbor lelkű tanítók, de még nem is a gyakorlott beszédű tanítónők, hanem ezeknek is veszélyesebb elemekből alakult az összeesküvés tábora; leányokból.

Hisz' ez veszedelmes csapat lehet! Persze, hogy az. Mi nem tudunk, kikkel kezdünk ki, mikor megirtuk azt az ominozus tegnapi ujdonságot, de az egyháztanács se tudja, mikor takarékoskodni akar és a miniszter se tudja, mikor rendeleteit nem általánosan kötelezőleg adja ki.

Ki hallott már ilyet? . . . A vérorozák sorra kigyulnak a tüzes arczokon. A tekintetek egyre fenyegetőbbek. Egész háboru van keletkezzen.

Siketítő zaj van, de azért (akaram mondani, mert) mindeuki beszél. Megtorlást, fényes elégtételt kívánnak. Elmennek a királyig, a királynét is felkeresik. Interpellációt adnak be az országgyűlésen, szelözöttetik az ügyet a sajtóban, hisz' az újságírók közt is vannak fiatal emberek; majd csak pártjukra kelnek. — Majd megmutatják ők!

De az istenért, miről van szó? Vagy úgy, még nem mondtam el. Nem is mondom. Elmondja az a három indítvány, melyet tegnap este lapunk megjelenése után öt órai tanácskozás után a jegyzőnek sikerült szövegeznie.

Az első indítvány így hangzik: „Hivassék fel a Debr. Ellenörnek tulajdonlag különben is a nőtelek urakból álló szerkesztősége, s főleg a felelős szerkesztő

szedök még sem merték itt tartani józágait, mert olyan hamar átkelhettek a Tiszán.

Az átkos pusztai gyermekek egy nőtek fel, mint az ott termelt fü vagy fa. Azokat ugyan senki sem gondozta szellemileg. Dehogy nem! Néha-néha vetődött arra holmi vándortanító. Helyet adtak neki valami tanyán. A pusztabiró kihirdette, hogy Deli Márton uram tanyájára hajtsák a szülők gyermekeiket. Ugy is kellett azokat hajtani, mint a vadcsirkákat. Egyiken fogott, másikon nem. Mint leányegyházát Cserjenhez csatolta a bölcsen gondoskodó egyházmegye. De csatlakoztak volna akár Gerjeszeghez, az mind egy lett volna. Még Stanley is találhatott volna a pusztán megfigyelni valót. Annyi bizonyos, hogy mikor egy német tudós beutazván Magyarországot, erre vetődött, a pásztorokat látván jární meztitlák az éles tarlón, majd kidülledt a szeme. Föltette pápaszemét és úgy fapogatta meg a pásztor kérges talpát, sőt lerajzolta azt, mint valami ritkaságot.

El volt ez a pusztá zárva a nagy világtól. Oda még a képviselő sem fáradt le. Ugy hozták föl a központba a szavazó honfiakat. Legföljebb a szolgabíró ősmerték. A végrehajtó ezen a tájon meg nem fordult volna. Nem is volt rá szükség. Megfizették a birtokok hűségesszen a kirovott adót. Telt miből. Jól fizetett az az átkos föld. De annál jobban ősmerték ám a családtagjainkat. Ezekkel sokszor meggyűlt a bajok. A gyanu alól az átkospusztai területen nem volt kivéve egyetlen lakos sem. A gazdagabbja épen úgy, mint a legszegényebb, „hírbau állott“ a vármegyei urak előtt. Alig-alig volt ott tanyás, a ki vagy maga, vagy apja ne tudta volna, merre fekszik Szeged s Szegeden az a híres tömlőcz, hol az ország keanyerét muszájból eszik.

(Folyt. köv.)

aki eddig ravaszul jóakarónknak mutatta magát, hogy vonja vissza mindamaz állításokat, melyek szerint Debreczenbe akadályokba ütközik a koresolyázásnak a felső leányiskolába való behozatala. Bizonyítsa be minden kétkedőnek, hogy a leányiskola növendékei szivesebben mennek akár a nagyerdőre is koresolyázní, mint a konyhavegytani és a természetani órákra. Kisérletül ajánlják fel magukat Julius ur meg a többi urak — csak vigyenek minket is a jégre.

A másik indítvány a nagytiszteletű és tekintetes egyháztanácsnak szól. Ezeket az urakat már nem kéri, hogy vigyék őket jégre — hanem csak hogy engedjék nekik az oda való járást.

A harmadik szerint pedig küldöttségileg kérendő fel a miniszter ő kegyelmessége, hogy rendeleteit kötelezőleg ne csak az állami hanem a felekezeti leányiskolákra is kiterjessze. Mivelhogy előreláthatólag csak ez esetben fogják ők élvezheti a koresolyázásnak a rendeletben elsorolt előnyeit.

Tetszik érteni? Ezek a kisasszonyok, akiket a miniszter eltít a jégtől, a jégre vágyóknak! Ezek nem félnek a sikos pályától, nem dideregnek a hidegben, nem sajnálják az időt. Sőt égnék a vágtyól, hogy a jégre mehessenek, hogy röpülhessenek a fényes pánczélón, ijedtségbe hozva a meleg szobából kitékintő mamákat és a lovakokat, kik utánuk eredve, oltalmat ajánlanak fel. Ezek a kisasszonyok nem fáznak a hidegben s a hidegtől, hanem szeretik, ha a fagy piroara festi orczáikat, mert így — azt mondják a férfiak — ingerlőbbek. Es aztán a koresolyázás egészes is. A miniszter maga mondja. Verkeringést, egészeséget terem. Miért ne lennének ők is frissek, miért csak az államiak.

A kisasszonyoknak igazuk van. Miért csak az államiak? Hadd menjenek ők is a jégre. Legyenek ők is — a felekezetiiek vigak, fűgék, egészeségek . . .

A leány-deputáció bizonyosan nagy szenzációit fog okozni miudenütt. Tiz, husz, ötven, vagy száz fiatal leány együtt! Egész raktára a bajának, egész fegyvertára a szépség és kellem csatázó eszközeinek.

Hogy megnézik majd őket! És Csáky miniszter bizonyosan ké kézzel adja meg a kért kedvezményt.

Miért is ne adná? Ha a jégre akarnak menni, hadd menjenek.

Mi pedig a legszivesebben visszük őket ha éppen velünk akarnak jönni.

Trics-Tracs.

CSIKY GERGELY

1842—1891.

A legnagyobb magyar színműíró, aki hatalmas darabjaival örösi hatást ért el a magyar színpadokon — a magyar társadalmi színművek hallhatatlan megteremtője — a magyar irodalomnak méltó büszkesége, a kiapadhatlan ért Csiiky Gergely ninos többé.

Mint egy Esztergom-Nánáról kelt szük szavu táviratunk jelenti Csiiky Gergely az éjjel meghalt szivselhűdésben.

Irodalmi elévülhetlen örök érdemei méltatására most nincis terünk. Egyszerűen életrajzi adatait sorolhatjuk fel a következőkben:

Csiiky Gergely, jeles drámairól, elbeszélő és műfordító, szül. 1842. decz. 8-án Pankotán; Aradmegyében. Gimnáziumi tanulmányait Aradon végezte, mely után a csanádi egyházmegye papnövendéjébe lépett és a hittudományokat 1859-től négy éven át, a pesti központi szemináriumban hallgatta. A hittudori oklevél elnyerése végett egy évet töltött a bécsi Augustineumban; 1869-ben egy évig segédlelkész volt Tornán, azután egy évig gimnáziumi tanár Temesvárott; 1870—78-ig teológiai tanár ugyanott. Gimnázista korában írt már verseket, Bécsből „Marosi Gyula“ név alatt küldött dolgozatokat a lapokba, 1870—1873-ig Temesvárott az „Egyházmegyei Közöny“-t szerkesztette, — 1871-ben az „Életből“ és a „Fényképek“ című két kötet elbeszélését adta ki, 1873-ban „Egyháziogtan“-t és több más egyházi jogi művet írt, de neve csak akkor terjedt el szélesebb körben, midőn 1865. elején a „Jóslat“ című vigjátékával a Teleki pályázat 100 aranyát megnyerte és mikor e darabját előadták a „Janus“ tragédiával újra 100 drb. aranyat, a Karácsonyi pályázaton az „Ellenmatlan“-nal 400 drb. aranyat, a „Bizalmatlan“-nal a Teleki pályázaton 100 aranyat nyert. Közben Sophokles összes műveit, nem különben több német, francia angol vigjátékok is lefordított. Egy „Mágus“ című egyfelvonásos drámája is került színre. E roppan munkásság mellett alig volt lap, mely Csiikytől elbeszélést vagy más fajta cikket ne közölt volna. Mifőta pedig a „Proletárok“ című 4 felvonásos drámájával Csiiky oly rendkívüli sikert aratott, melyenre a színházba járó közönség emberemlékezet óta nem emlékezik, azőta évről évre szerepelt a nemzeti színház repertoírján egy-két hatalmas sikereket ért darabjával, s ugyszólván minden évben vitt el egy-egy akadémia díjat. Cs.

Gergely termékenysége vetekedik a Szigligetiével; alig hogy feltűnt az irodalomban már a fiatal drámairók leghatalmasabb tagjává küzdötte fel magát. Cs. alaposan készült, klasszikai és modern műveltséggel bíró író volt, tele kultészettel meggyűlö tehetőséggel, kitartó buzgósággal. Ritka alaposággal ismerő a hazai és külföldi irodalomból, értette a görög, latin és héber nyelven kívül a németet, angolt, francziát, olaszt. Mint klasszikai művek fordítója első sorban állt, kivél nem is hasonlíthatók össze a régi fordítók, kik a nyelvet, melyből fordítottak, érthették úgy, mint Cs. de a magyar nyelvnek nem voltak oly mesterei, mint ő. Bebizonyította „Sophokles“ remek fordításával, mely bármely irodalom díszére válnék. Cs. 1878-ban elhagyta teológiai tanári állását és a fővárosba költözött, melynek irodalmi körei, szabaddab élete jelentékeny befolyással volt termékenységre. Először a Potófi-társaság választotta tagjává, majd a Kisfaludy-társaság tagjává és másodtitkárává, s végül a m. tud. akadémia tagjává.

* * *

Ugyszólván halála napjaggi szakadatlan munkásság közt folyt élete. Írt annyit, mennyit kortársai féltucztajta sem produkált, s már életében érezhette halhatatlansága előképét azokban a páratlan sikerekben, amelyeket színdarabjaival elért.

Az egész nemzet elismerésének koszorú kisérük sirjába, szelleme, lelke pedig itt fog élni köztünk örök életi alkotásaiban.

Helyi hírek.

Lapunk mai számában kezdjük meg közölni Könyves Tóth Kálmánnak, elbeszélő irodalmunk egyik jeles munkásának egy hosszabb novelláját „Az átkos pusztai lelvit á“-t. Felhívjuk olvasóink figyelmét az érdekes elbeszélésre.

Puky Gyula kir. táblai elnök, a közlebbi napokban köruton volt a Szatmári és Zilahi törvényszékek területén, ahol a bíróságok ügyvitelét és ügykezelését vizsgálta meg. Csupán a szatmári kir. törvényszék és járásbírószág vizsgálása 6 napot vett igénybe. Szatmárról Zilabra utazott az ottani törvényszék és járásbírószág, Zilahról pedig Szilagy Somlyóra a járásbírószág megvizsgálására, ahonnan tegnapeste érkezett vissza Debreczenben. E szerint téves volt egy fővárosi lapnak, a B. H.-nak az a tudósítása, hogy Puky Gyula is jelen volt a Csonkai körünnepélyén. — A megjelenésben hivatali kötelességei megakadályozták.

Dr. Tüdös János a Csonkai kör irodalmi szakosztályának titkára felkéri mindazokat, kik a Szabolcska Mihály költeményeire vonatkozó gyűjtőveket mindeideig be nem küldötték, hogy azokat legkésőbb f. évi nov. 30-ig hozzá mulhatlanul beküldeni sziveskedjenek, mert a példányok expedíálása már megkezdődött, de mindaddig, míg a gyűjtőveket be nem s olgáltatják, be nem fejezhető.

Lelkesek a katonaságnál. A közös hadügyminiszter, egy november negyedikén kelt rendeletében elrendelte, hogy egy az illető csapatparancsnokságtól megállapítandó napon, a közös hadsereg katolikus vallású legénységének a tábóri lelkészek szent beszédeket tartsanak, „hogy megmagyarázzák nekik kötelességeiket és hogy vizsgálató szavakkal bátorságot öntsenek beléjük.“

A debrecznói kereskedő ifjak önképző egyletének dalköre jövő hó 5-én a Margit fürdő disztermében Rácz Károly zenekara közreműködése mellett zártkörü dalestélyt rendez.

Kis-Csapó és Nyomató utcák rendezése Kis-Csapó-utca büszke rá, hogy széles és egyenes, szélesebb és egyenesebb mint az ő verszerinti bátyja a legnépesebb debreczeni városrészeknek nevet adó Csapó-utca. A mellett külön is előkelőség dolgában sem áll hátrább emennél; egy része pedig piacznak is bevan fogva: ott árulják a nyirségiek a krumplit és a valamikor, a filokészés csapás előtt sebb napokat élt bográrok a hordókat. Nyomató-utca pedig, alakjára nézve hasonlít egy kömnymagos kilihez, görbe és keskeny; de mégis sok jussa van ahhoz, hogy nevezetesebb utcáink között emlegettessek a neve. Ez a név, mely nem úgy találmra adódott néki, mint ahogy holmi Kandia, Burgundia és hasonló rejtélyes névvel bíró társai megkeresztölöztek, nagyon fontos történelmi eseményt örökített meg. Ebben a kömnymagos kili alakú utcában működött ugyanis a reformáció utáni időkben Debreczen város meggyedfészáz éves dicsősége, a híres tipográfia, annyi sok szellemi kincsnek, hitgazságának, tiszta világgosságnak terjesztője. — Lehetetlen tehát a kömnynyomató intézet eme egykori otthona iránt a piétás bizonyos érzésével nem viselkedni. — És a Nyomató-utca ma is nevezetes szerepet játszik, habár egészen más szerepet. — Mert ezen a kili-alku keskeny utcán keresztül hűmpölyög naponta az a nyűgő emberáradat, melynek forrása ott fakad a Péterfia és Nagy-Csapó utca között elterülő zsufolt népességű városrészen. Szóval a Nyomató-utca igen népes forgalmu kis utca. De neki is, Kis-Csapó-utczának is, melybe bele torkollik, az a sze-

Női divat terem.

Kunz József és Társa
 czégnél
 DEBRECZEN.

Van szerencsénk a n. é. hölgy közönség becses tudomására hozni, hogy a jelen

őszi és téli

legujabb divatkelmék
 vászválasztékban raktárra érkeztek,
 melyekből kívánatra saját újonnan berendezett divattermünkben

női öltözékeket

minden igényeknek megfelelően szakképzett erők által izlésteljesen és jutányosan állítatunk elő.

Vászon kész fehárnemű és szőnyeg nagy raktárunk

Menyasszonyi kelengyék

kiállításához teljes választékot nyújt.

SZŐNYEGEK,

függönyök, ágy- és asztal-terítők

nagy választékban

SZABÓ LAJOS FIAI czégnél.

149.

Az „**ISTVÁN**” gőzmalom társulat gyártmányainak

ÁRJEGYZÉK.

Az 1887. április hó 18-án Budapesten tartott általános magyar malomgyűlésen megállapított 1887. évi június 1 én életbe lépett eladási, fizetési és szállítási módokatokra vonatkozó egyezmények szerint.

ITT HEYBEN KÖTELEZETTSÉG NÉLKÜL.

	100 k ^l
A. Asztali dara nagyszemű	18.20
B. Szinte „ aprószemű.	17.60
0. Királyliszt	17.20
1. Lángliszt	16.80
2. 1-ső rendű szemlyliszt	16.40
3. Zsemlye liszt	16. —
4. 1-ső rendű kenyér liszt	15.60
5. Közép kenyér liszt	14.60
6. Kenyér liszt	12.60
7. Barna kenyérliszt zsákonként á 70 ^{kg}	8.20
8. Takarmány liszt	4.80
11. Finom korpá zsákonként á 50 ^{kg}	4.40
12. Durva korpá „	4.40

Debreczen, 1891. Okt. 4.

A Debreceni Ellenőr könyvkötészetében
 SZÉCHENYI-UTCZA.
 Mindenféle díszes és egyszerű

könyvkötői munkák

gyorsan, pontosan és jutányos árban elkészítetnek.

Bor-kivonat.

Kitünő egészséges bor azonnali elkészítésére, mely a valódi természetes bortól nem különböztethető meg, ajánlom ezen elősmert különlegességét.

2 kiló ára (elég 100 liter bornak) 5 ftt 50 kr. Vény ingyen hozzácsomagoltatik. Legjobb sikerért és egészséges készítményért kezeskedem.

Spiritus-megtakarítást elérhetni felülmulhatlan pálinka erősítő essenciával; ez a italnak kellemes, izlésses zamatot kölcsönöz és csak nálam kapható.

1 kiló 3 ftt 50 kr. (600—1000 literre,) használati utasítással együtt.

Ezen kívül ajánlok mindenféle essenciát, rum, cognac, finom liqueurök stb. hez felülmulhatatlan jószágban. Vények ingyen hozzácsomagoltatnak. Árlapok bérmentve.

Karl, Philipp Pollak.

Essenen Specialitäten-Fabrik in Prag.

Szerény képviselők kerestetnek.

Jutányos, szabott áron

kaphatók

Szabó Lajos fia

czégnél:

Divatos női ruhaszövetek kasán, flanel, moldon.

legujabb ruhadíszek,

fekete divatkelmék,

színes és fekete selymek,

mosó velezek.

Téli Himalaya kendők.

Selyem és haraszt kendők.

Gyermek TRICOT öltönyök

Normal gyapjú és pamut alsó-ingek,

ujjasok s nadrágok

téli harisnyák, kesztyűk.

Az idén szép raktárt tartunk.

Brassói posztókban, takarók és lópokróczokban.

Nincs többé köhögés.

Mell és tüdőbaj ellen.

Dr. med. FÁYKISS

Szepesi kárpáti növénykivonata

Egy üveg ára használati utasítással 75 kr. CZUKORKA 1 dobozzal 35 kr. 1 csomag 20 kr. THEA Egy csomaggal 50 kr. kis 25 kr.

Tizenöt év óta legjobb eredménnyel használták köhögés re

ketség, katarrhus, hökhurut, nátház (influenza), szűk-

mellúség, tüdőgyulladás stb.

ellen. Eredetiben kapható Fáykiss

József, nagy Kristóf-hoz címzett gyógyszerüzében Budapes-

ten, továbbá Török Józsefnél, király-n. 12. Debreczen: Dr. Rotschnek Emil — Tamássy Béla

gyógyszerész utraknál. (1)

Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

UJ DIVATU BETÜKKEL GAZDAGON BERENDEZETT NYOMDA DEBRECZENBEN.

A „DEBRECZENI ELLENŐR”

legujabb és legdivatosabb betükkal gazdagon felszerelt

s három gyors-ajtóval berendezett

LEGNAGYOBB KÖNYVNYOMDA

Debreczenben, Széchenyi-utca Simon-ház,

ajánkozik mindennemű nyomdai munka gyors, díszes kiállítására.

községi és gyámi rovatos ivenk, hivatalos nyomtatványok

minden alakban.

Ügyvédi és kereskedelmi nyomtatványok falragaszok, körlevelek.

GYÁSZJELENTÉSEK, LEVÉLFEJEK és LEVÉLBORITÉKOK,

Báli meghívók, névjegyek, füzetek és könyvek

a legjutányosabb áron állítatnak ki.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

Debreczen Nyomatott a „Debreczeni Ellenőr” könyvnyomdájában 1891. Széchenyi-utca SIMON-ház.

Debreczen Nyomatott a „Debreczeni Ellenőr”

Szerke
 Széchenyi
 elözetési p
 valamü
 minden k
 Bérmentle
 XVI
 B
 sorában
 na Csik
 és drága
 nem egy
 ugyszólv
 sziumüro
 a másodi
 Szig
 sztmül i
 kásságu
 nagy ar
 Szigliget
 Teg
 tollat ör
 hogy ke
 hazafel
 zönség u
 előbb a
 talán mé
 ladtak a
 uteczájá
 írő ajkár
 alitása n
 alig képz
 Zajó
 diadalok
 gazdag
 Egyszerű
 ifjuságát
 vitte ál
 pásztorke
 hangu k
 kében a
 árja nag
 valójánai
 nem tud
 kényszer
 az a cs
 ihletetté
 körből, s
 rá a dic
 Es
 örökre m
 dott örö
 ségét, h
 A „Dei
 Az
 Ha
 az átkos
 jobbmódu
 ó a járás
 hívták a
 sásau, hog
 ja valami
 mult atya
 eltemetté
 Ha ennek
 megejtetté
 er=dmény
 Mélt
 s a Kond
 sereg, m
 kegyes sz
 hiuteni ki
 pár ur.
 — N
 manak —
 zemirását
 ekklésiát
 — E
 nem szec
 lenni. Új
 az ekéje.
 Es
 gatták,
 hetett a
 maradt.
 Mik